

УДК 006.4

СТАНДАРТИЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ УКРАЇНИ

Р. П. Заярний, О. В. Мартемянов, здобувачі вищої освіти

В. М. Кісь, кандидат технічних наук, доцент, І. В. Галич, старший викладач, А. О. Никифоров, старший викладач

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка.

Ознайомлення із вимогами і правилами розробки оформлення і впровадження нормативних документів різних видів і категорій та набуття практичних вмінь з розробки, та застосування нормативних документів різних категорій на сільськогосподарську техніку; розгляд організації та порядку проведення державного нагляду за дотриманням вимог стандартів, норм та правил. Проведення випробування сільськогосподарської техніки, програм і методик агротехнічних та господарських випробувань; набуття практичних вмінь з обробки результатів випробувань та складання протоколу, випробування сільськогосподарської техніки.

Ключові слова: Сільське господарство, технічний регламент, стандарт, технічний комітет, національний стандарт.

Постановка проблеми. Сільське господарство – одна з найважливіших галузей народного господарства, яка забезпечує населення харчовими продуктами, а промисловість – сировиною. Три чверті народного споживання складають продукти сільського господарства і промислової продукції, виробленої із сільськогосподарської сировини. Перед країною стоять серйозні завдання щодо створення економічних умов, які б стимулювали зростання виробництва сільськогосподарської продукції необхідної якості, різкого збільшення капіталовкладень у сільське господарство, здійснення довгострокових програм механізації, автоматизації, хімізації землеробства і тваринництва, розвитку сільськогосподарської науки, удосконалення форм

управління виробництвом, заготовлянням, перероблянням і реалізацією сільгосппродукції. Важливе значення у вирішенні цих проблем відіграє стандартизація [1].

Метою є аналіз структури та рівнів нормативних документів щодосільськогосподарських тракторів, причепів та їх складових.

Основна частина. Відповідно до згаданого Закону [1] стандартизація визначається як діяльність, що полягає у встановленні положень для загального і багаторазового застосування щодо наявних чи можливих завдань з метою досягнення оптимального ступеня впорядкування в певній сфері, результатом якої є підвищення ступеня відповідності продукції, процесів чи послуг їх функціональному призначенню, усунення бар'єрів у торгівлі і сприяння науково-технічному співробітництву.

Тобто стандартизація узаконює впровадження показників і норм якості продукції, технологічних процесів і прийомів, послуг у відповідній сфері виробництва.

Основними принципами і метою стандартизації є:

- забезпечення безпеки для життя та здоров'я людини, тварин, рослин, охорона здоров'я;
- сприяння усуненню технічних бар'єрів у торгівлі;
- врахування сучасних досягнень науки і техніки, а також стану національної економіки;
- забезпечення участі в розробці стандартів юридичних та фізичних осіб – розробників, виробників, споживачів;
- добровільність вибору виробниками видів стандартів при виробництві продукції чи її постачанні;
- пріоритетність прямого впровадження в Україні міжнародних та регіональних стандартів; дотримання міжнародних та європейських правил і процедур стандартизації.

Результатом стандартизації є нормативні документи в даній сфері. Вони встановлюють правила, загальні принципи чи характеристики різних видів

діяльності або їх результатів. Такими нормативними документами є стандарт, кодекс ustalеної практики, технічні умови і технічні регламенти.

Стандарт – це документ, що встановлює для загального і багаторазового застосування правила, загальні принципи або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній галузі, та розроблений у встановленому порядку на основі консенсусу (загальної згоди).

Таким чином, стандарти є зразком, еталоном якості, до якого повинні прагнути виробники. Водночас вони встановлюють межу якості, нижче якої продукція (роботи, послуги) вважається некондиційною, тобто нестандартною.

Кодекс ustalеної практики (звід правил) – це документ, що містить практичні правила чи процедури проектування, виготовлення, монтажу, технічного обслуговування, експлуатації обладнання, конструкції чи виробів.

Технічні умови – це нормативний документ, що встановлює технічні вимоги, яким повинні відповідати продукція, послуги чи процеси. Як і кодекс ustalеної практики, він також може бути стандартом, його частиною або окремим документом.

Технічний регламент – закон України або нормативно-правовий акт, прийнятий Кабінетом Міністрів України, у якому визначено характеристики продукції або пов'язані з нею процеси чи способи виробництва, а також вимоги до послуг, включаючи відповідні положення, дотримання яких є обов'язковим. Він може також містити вимоги до термінології, позначок, пакування, маркування чи етикетування, які застосовуються до певної продукції, процесу чи способу виробництва [2].

Метою розроблення і застосування технічних регламентів є захист життя та здоров'я людини, тварин, рослин, національної безпеки, охорони довкілля та природних ресурсів, запобігання недобросовісній практиці. Відповідність введених в обіг в Україні продукції, процесів та послуг технічним регламентам є обов'язковою.

Державна політика у сфері розроблення і застосування технічних

регламентів базується на таких принципах:

– технічні регламенти не повинні обмежувати торгівлю більше, ніж це необхідно для досягнення мети захисту життя та здоров'я людини, тварин, рослин, національної безпеки, охорони довкілля та природних ресурсів, запобігання недобросовісній практиці

– технічні регламенти повинні бути змінені або скасовані, якщо обставин або цілей, що спричинили їх прийняття, більше не існує або якщо обставини чи цілі, що змінилися, дають змогу вживати заходи, що мають менший обмежувальний вплив на торгівлю;

– вимоги технічних регламентів поширюються на товари вітчизняного та іноземного походження незалежно від їх походження;

– технічні регламенти торговельних партнерів України у встановленому законодавством порядку визнаються як еквівалентні технічним регламентам України, навіть якщо вони відрізняються, за умови, що такі регламенти відповідають меті технічних регламентів України [3].

Технічні регламенти та процедури оцінки відповідності розробляються на основі:

– міжнародних стандартів, якщо вони вже прийняті або перебувають на завершальній стадії розроблення, за винятком випадків, якщо вони є неефективними або невідповідними з огляду на недостатній рівень захисту або базові кліматичні, географічні умови, особливості держави, умови та суттєві технологічні проблеми;

– регіональних стандартів – лише у тому разі, якщо міжнародні стандарти не можуть бути використані з причин, зазначених у попередньому абзаці;

– стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності або відповідних їх частин держав, що є членами відповідних міжнародних чи регіональних організацій, або з якими укладено відповідні міжнародні договори України (договори про взаємне визнання, розроблення та застосування стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності);

– наукових досягнень, знань і практики.

«Технічний регламент затвердження типу сільськогосподарських та лісогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем, складових частин та окремих технічних вузлів», затверджений постановою КМУ від 28.12.2011 р. № 1367 [4].

Даний Технічний регламент визначає вимоги до безпеки сільськогосподарських та лісогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем, складових частин та окремих технічних вузлів, установлює порядок введення їх в обіг та процедуру затвердження типу.

Він розроблений з урахуванням Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС від 26 травня 2003 р. N 2003/37/ЄС [4] щодо затвердження типу сільськогосподарських або лісогосподарських тракторів, їх причепів та змінних причіпних машин, разом з їх системами, складовими частинами та окремими технічними вузлами.

Дія цього Технічного регламенту поширюється на:

- сільськогосподарські та лісогосподарські трактори, їх причепи і змінні причіпні машини, конструкційна (проектна) швидкість яких становить не менш як 6 кілометрів на годину;
- системи, складові частини та окремі технічні вузли, призначені для використання на транспортних засобах.

Дотримання вимог цього Технічного регламенту обов'язкове для:

- суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які виробляють та/або вводять в обіг транспортні засоби, компоненти;
- органу затвердження типу транспортних засобів, компонентів та технічних служб, що проводять оцінку відповідності транспортних засобів, компонентів вимогам цього Технічного регламенту;
- центральних органів виконавчої влади, на які покладено виконання функцій з технічного регулювання у сфері застосування цього Технічного регламенту;
- органу, що здійснює державний ринковий нагляд за транспортними засобами та компонентами.

Іншим нормативним документом по відношенню до сільськогосподарської техніки є «Технічний регламент щодо складових частин і характеристик колісних сільськогосподарських та лісогосподарських тракторів», затверджений постановою КМУ від 28 грудня 2011 р. [5].

Перелік національних стандартів (табл. 1), які в разі їх застосування є доказом відповідності сільськогосподарських та лісогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем, складових частин та окремих технічних вузлів вимогам Технічних регламентів наведених вище, затверджений наказом Мінекономрозвитку від 5 лютого 2016 року N 188 [6].

Табл. 1. Перелік національних стандартів (скорочено)

Позначення національних стандартів	Назви національних стандартів
ДСТУ 7322:2013	Трактори сільськогосподарські. Загальні технічні умови
ДСТУ 7416:2013	Сільськогосподарські та лісогосподарські трактори. Зусилля та опір тягові. Загальні вимоги
ДСТУ 7462:2013	Сільськогосподарські та лісогосподарські трактори. Платформи вантажні. Характеристики
ДСТУ 7466:2013	Сільськогосподарські та лісогосподарські колісні трактори. Сидіння пасажирські. Загальні вимоги
ДСТУ 7589:2014	Сільськогосподарські та лісогосподарські трактори. Захист від рухомих частин і виступних елементів. Загальні вимоги
ДСТУ 7818:2015	Сільськогосподарські та лісогосподарські колісні трактори. З'єднання механічні між трактором і причіпним устаткуванням. Загальні вимоги
ДСТУ 8373:2015	Сільськогосподарські та лісогосподарські колісні трактори. Системи гальмівні. Загальні вимоги
ДСТУ 4140-2002 / ГОСТ 7463-2003	Шини пневматичні для тракторів та сільськогосподарських машин. Технічні умови
ДСТУ ГОСТ 30748-2003	Трактори сільськогосподарські. Визначення максимальної швидкості
ДСТУ EN 1853:2014	Сільськогосподарські машини. Причепи саморозвантажувальні. Вимоги щодо безпеки
та інші	

Відповідно до Закону України «Про стандартизацію» [1] національний орган стандартизації створює технічні комітети стандартизації (ТК), на які покладаються функції з розроблення, розгляду та погодження міжнародних (регіональних) та національних стандартів України, що встановлюють правила та методи по розробці, виробництву та застосуванню продукції.

Технічні комітети стандартизації формуються з урахуванням принципу представництва всіх зацікавлених сторін. До роботи в ТК залучаються на добровільних засадах уповноважені представники органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та їх об'єднань, науково-технічних та інженерних товариств (спілок), товариств (спілок) споживачів, відповідних громадських організацій, провідні науковці та фахівці.

Так в Україні діє ТК69 «Трактори і сільськогосподарські машини». На ТК69 покладені функції розроблення, розгляду та погодження національних стандартів, участь у роботі споріднених ТК міжнародних та регіональних організацій і формування позиції України щодо розроблюваних нормативних документів цих організацій.

Висновки. Проведена робота дозволила розробити проектно-практичні рекомендації та оцінити можливість їх впровадження. А також проаналізовано структура та рівні нормативних документів щодо сільськогосподарських тракторів, причепів та їх складових.

Список використаних джерел:

1. Загальне управління якістю / О. В. Нанка, Р. В. Антощенко, В. М. Кісь, І. О. Листопад, Н. І. Моїсєєва, І. В. Галич, А. О. Никифоров. – Харків: КП «Міська друкарня», 2019. –204 с.
2. «Про стандартизацію». Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII.
3. «Про технічні регламенти та оцінку відповідності». Документт 124-VIII, чинний, поточна редакція – Прийняття від 15.01.2015.
4. Закон України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» //Голос України, №4, від 11.01.2006.

5. ДСТУ 1.0:2003 Національна система стандартизації. Основні положення.
6. «Про затвердження Технічного регламенту затвердження типу сільськогосподарських та лісогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем, складових частин та окремих технічних вузлів». Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ N 1069 від 28.12.2016.
7. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації: Підручник. – 3-є вид., перероб. і допов. – К.: Вид-во Європ. ун-ту 2001.
8. Закон України «Про підтвердження відповідності». Постанова Верховної Ради України від 17 травня 2001р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001.
9. Використання знаків оцінки відповідності //Інформ. бюл. з міжнар. стандартизації. 1998. №1. С. 130-139.
10. Реформування системи технічного регулювання. – Режим доступу: <http://www.svarta.com.ua>.

Аннотація

СТАНДАРТИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ТЕХНИКИ УКРАИНЫ

Кись В. М., Галич И. В., Никифоров А. А., Раярный Р. П., Мартемянов А. В

Ознакомление с требованиями и правилами разработки оформления и внедрения нормативных документов различных видов и категорий и приобретение практических умений по разработке и применению нормативных документов различных категорий на сельскохозяйственную технику; рассмотрение организации и порядка проведения государственного надзора за соблюдением требований стандартов, норм и правил. Проведение испытания сельскохозяйственной техники, программ и методик агротехнических и хозяйственных испытаний; приобретение практических умений по обработке результатов испытаний и составления протокола, испытания сельскохозяйственной техники.

Abstract

STANDARDIZATION OF AGRICULTURAL MACHINERY OF UKRAINE

V. Kis, I. Galich, A. Nikiforov, R. Zayrny, A. Martemyanov

Familiarity with the requirements and rules of designing and implementing normative documents of various types and categories and acquiring practical skills in the development, and application of regulations of various categories to agricultural machinery; consideration of the

organization and procedure for state supervision over observance of requirements of standards, norms and rules. Conduct testing of agricultural machinery, programs and methods of agronomic and economic testing; acquiring practical skills in processing the results of tests and drawing up a protocol, testing of agricultural machinery

References

1. Zahal'neu pravlinnya yakistyu / O. V. Nanka, R. V. Antoshchenkov, V. M. Kis', I. O. Lystopad, N. I. Moisyeyeva, I. V. Halych, A. O. Nykyforov. – Kharkiv: KP «Mis'kadrukarnya», 2019. –204 s.
2. «Pro standartyzatsiyu». Zakon Ukrayiny vid 05.06.2014 № 1315-VII.
3. «Pro tekhnichni rehlamenti ta otsinku vidpovidnosti». Dokumentt 124-VIII, chynnyy, potochna redaktsiya – Pryynyattyavid 15.01.2015.
4. Zakon Ukrayiny «Pro standarty, tekhnichni rehlamenti ta protsedury otsinky vidpovidnosti» // Holos Ukrayiny, №4, vid 11.01.2006.
5. DSTU 1.0:2003 Natsional'na systema standartyzatsiyi. Osnovni polozhennya.
6. «Pro zatverdzhennya Tekhnichnoho rehlamentu zatverdzhennya typu sil's'kohospodars'kykh taliso hospodars'kykh traktoriv, yikh pryche piv i zminnykh prychipnykh mashyn, system, skladovykh chastyn ta okremykh tekhnichnykh vuzliv». Izzminamy, vnesenymyz hidno z Postanovoyu KM N 1069 vid 28.12.2016.
7. Shapoval M.I. Osnovy standartyzatsiyi, upravlinnya yakistyu i sertyfikatsiyi: Pidruchnyk. – 3-ye vyd., pererob. I dopov. – K.: Vyd-vo Yevrop. un-tu 2001.
8. Zakon Ukrayiny «Pro pidtverdzhennya vidpovidnosti». Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny vid 17 travnya 2001r. // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. - 2001.
9. Vykorystannya znakiv otsinky vidpovidnosti // Inform. byul. z mizhnar. standartyzatsiyi. 1998. №1. S. 130-139.
10. Reformuvannya systemy tekhnichnoho rehulyuvannya. – Rezhym dostupu: <http://www.svarta.com.ua>. 137 - 147.